

gen de Joodsche leer op ongekende wijze verbreid is, en zij hopen op een toekomst, waarin de Joodsche wet aller harten zal gewonnen hebben; Philo's messiaansche verwachtingen loopen hierop uit, dat eenmaal de gansche wereld Joods geworden zal zijn. Ook uit het Nieuwe Testament vangen wij soortgelijke klanken op. Jezus schetst, hoe men zee en land omreist om één Jodengenoot te maken, en Paulus karakteriseert den Joodschen propagandist als den leidman der blinden, het licht dergenen die in duisternis zijn, den onderlichter der wijzen, den leermeester der onwetenden, hebbende de saamvatting van alle kennis en waarheid in de wet... (Matth. 23:15, Rom. 2:19 v.).

Welk een geloofsjiver, welk een zucht om de gansche wereld te veroveren!

Vooreerst beperkten zich deze veroveringen echter slechts tot de naaste omgeving van Palestina. Damascus, eertijds de hoofdstad van Syrië, wordt verjoodst. Ons wordt meegedeeld, dat bijna alle vrouwen daar tot de proselieten behoorden. Dan wordt de expansie voortgezet; koning Izates van Adiabene knoopt aan het hof van een bevriend vorst kennis aan met den Joodschen handelaar Ananias; binnenkort laat hij zich besnijden en gaat met de zijnen tot de Joodsche religie over. Hij laat een paleis te Jeruzalem bouwen, en wordt er begraven. In Apamea wordt de filosoof Numenius door de Joodsche religie getroffen; hoewel hij heiden blijft, is Mozes voor hem de groote leermeester, de profeet, die geen nadere aanduiding behoeft. Dan slaat het Jodendom de wiken nog verder uit; in Europa, in Rome zelf verkrijgt het vasten voet. Aan het keizerlijk hof is de Joodsche invloed merkbaar; maar weinig scheelt het, of de Joodsche prinses Berenice neemt naast Titus plaats op den keizerlijken troon; slechts haar twijfelachtige reputatie maakt dit onmogelijk. Doch wat nog niet is, kan worden; Philo's toekomst-droom schijnt de verwerkelijkheid te naderen.

Toch zal deze droom nooit werkelijkheid kunnen worden. Slechts één bezwaar drukt de Joodsche propaganda, maar dit één bezwaar geeft tegenover alle aanknopingspunten en allen zendingen de doorslag: Het Jodendom blijft exclusief. Men moet Jood worden, om den Joodschen godsdienst te kunnen belijden. Men moet met het heidendom onherroepelijk breken. Toetreden tot het Joodsche geloof betekent al het andere afzweren.

En zeker, de Hellenist wil wel erkennen, dat er goede en schoone dingen in Israëls godsdienst gevonden worden; zijn liberaliteit opende hem het oog voor een geestelijken kern in elke religie. Maar het stuit hem tegen de borst, te aanvaarden, dat alleen de Jood het weet, alleen de Joodsche God de ware God is en alleen Israëls Oude Testament Gods openbaring.

Zoo werkt de Joodsche propaganda juist hierdoor iets gansch anders uit, dan wat zij bedoelde. De reactie wordt in de meeste gevallen niet gunstig, maar hoogst ongunstig. Menschen met een scherp inzicht als Celsus schudden het hoofd, en achten het al te dwaas, te gelooven dat Israëls God iets anders zou zijn dan de Zeus der Grieken. Zij trachten aan te toonen, dat al het bijzonder-Joodsche ontleend is aan niet-Joden, en op oorspronkelijkheid geen aanspraak kan maken; de besnijdenis heeft Israël van Egypte overgenomen, de geestelijke voorstelling van God is reeds bij Heraklitus te vinden. En een serieus man als Plutarchus vraagt zich af, of het Looftuilenfeest niet een soort Bacchusfeest is.

Vreeland.

J. L. KOOLE.

UIT DE SCHRIFT

De vreugde des Heeren.

Opdat Hij haar Zichzelven heerlijk zou voorstellen.... Efeze 5:27.

De Gemeente denke zich toch de zaligheid niet als een geluk dat haar alleen zal toebereikt vallen, maar óók, ja vóór alles, als een vreugde die aan Christus bereikt is; — het is de vreugde, die Zijn hart vervullen zal, wanneer Hij de volle uitkomst van Zijn werk aanschouwt.

Die uitkomst heeft Christus nog nooit volkomen gezien.

Hij heeft wel Zijn Gemeente van eeuwigheid liefgehad, en Zich voor haar overgegeven; Hij heeft haar gereinigd, en is aldoor werkzaam aan haar heiliging; maar heerlijk, — zonder vlek of rimpel of iets dergelijks, heilig en onberispelijk, — zóó heeft Christus Zijn Gemeente nog nimmer kunnen aanschouwen, want zoo is zij nog niet. Zoo zijn de zaligen nog niet, wijl hun lichamen nog niet verheerlijkt werden. En zoo is de Kerk op aarde nog veel minder. Ook is het Lichaam van Christus nog niet volledig uitgegroeit. En daarom wordt de volle uitkomst van het werk des Middelaars, het ideaal dat Zijn liefde Zich gesteld had, nog niet gezien. Dat zal eerst geschieden, wanneer, na de opstanding der dooden, de Kerk in haar geheel in volmaakte gestalte Christus ontmoeten zal. Dan zal

Hij haar Zichzelven heerlijk voorstellen. Dat zal Hij zelf doen. Het zegt ons, dat Zijn liefde tot den einde toe de Kerk blijft verzorgen. Die liefde heeft haar niet alleen gerechtvaardigd en geheiligd, maar zij bewerkt ook haar verheerlijking. Tot in de zaligheid toe gaat de arbeid en de trouw van die liefde voort. Christus zal Zijn bruid Zichzelven heerlijk voorstellen. Hij zal haar hand nemen, en haar tot Zich geleiden.

En dit zal dan Zijn vreugde zijn. Want dan zal Christus voor het eerst de volle uitkomst van Zijn werk zien. In de heerlijkheid van Zijn Kerk zullen dan al de krachten van Zijn bloed en Zijn Geest aan den dag treden. De volmaakte vrucht van den arbeid Zijner ziel komt Hem tegemoet. Hij aanschouwt nu wat Zijn liefde beoogd had. In de stralende heerlijkheid Zijner bruid staat de schoonheid en de macht van Zijn eigen Middelaarswerk voor Hem.

Dit is de vreugde des Heeren.

En de vreugde der zalige Kerk?

Zij zal boven alles hierin bestaan, dat die Kerk aan Christus toonen mag, hoe volmaakt en schoon Zijn werk geweest is. Welk een eer! De spiegel te mogen zijn der zoon van Christus' liefde; aan Hem, die eenmaal Man van Smarten voor ons was, te mogen doen zien welk een rijkdom van krachten in Zijn offer geschild heeft; het middel te zijn, om de schoonheid van Christus aan Hemzelf te openbaren, en den Zoon des menschen daarin de reinste vreugde te geven. Ja, dit zal de zaligheid zijn; dit is het leggen van de kroon aan Jezus' voeten; dit is de eeuwige bevrediging van de begeerte der wederliefde.

Deze gedachte werke allereerst beschaming.

Indien toch dit de einduitkomst wezen zal, — hoe behoorden wij ons dan daarheen uit te strekken met groot verlangen; en hoe behoorden ons leven nu reeds met die uitkomst in overeenstemming te zijn. Al is de volmaaktheid in dit leven niet te verkrijgen, — dit mag ons toch niet slap en slordig doen zijn in geloof en heiligmaking; want dat zou strijdig zijn met de eeuwige taak der Kerk, om Christus vreugde te bereiden uit haar schoonheid.

En dan mag hier ook bemoediging opkomen.

Wie, vanuit zijn schuldkenis en strijd om in te gaan, zijn hope op Christus richt, die worde niet ontmoedigd door gebrek en struikeling. Het zijn niet onze krachten, die ons de volmaaktheid doen bereiken; — Christus zal Zichzelven Zijn Gemeente heerlijk voorstellen. Op Zijn trouwe liefde dan het geloof gericht.

Maar dan ook onszelf onderzocht, of wij die liefde van Christus met ware wederliefde beantwoorden; of wij, vanuit een verbijzeld hart, Christus aanhangen en begeeren te bezitten als onzen Zaligmaker; en of ons ideaal is, eenmaal van alle zonden gereinigd Hem vreugde en eer te brengen. Indien niet, — dan roept nog de stem van Christus' liefde, dat wij Hem zoeken zouden, om door Zijn bloed en Geest gerechtvaardigd en geheiligd en verheerlijkt te worden.

U.

V. A.

KERKELIJK LEVEN

Verbondswraak (IV.)

Ons vorig artikel eindigde met de opmerking, dat de in het verbondsverkeer optredende dreiging van verbondswraak, gelijk deze heel de Schrift door, maar met name in den brief aan de Hebreërs den lezer opvalt, niet uit de prediking mag geweerd worden. En terloops herinnerden we reeds er aan, dat de gereformeerden tegenover de Remonstranten het goed recht van die bedreiging hebben gehandhaafd. De Remonstranten hadden tegen de gereformeerden aangevoerd, dat men de volharding der heiligen toch eigenlijk niet consequent leeren en prediken kon, als men tevens een dreigende stem liet hooren in de prediking, of in het vermaan, waardoor — volgens de Dordtsche Leerregels — God de genade werkt. Hoe liet zich nu het één met het ander verbinden? Maar, zoo luidde de gereformeerde repliek — nu vergist de Remonstrant zich; men kan zeer wel de volharding der heiligen leeren, en toch met ernst de dreiging laten hooren in de kerk, den verbondskring; immers: de uitverkorenen zullen daardoor niet tot twijfel komen, maar wel tot nauwlettend leven, tot grooter inspanning. Men vindt van dit debat den terugslag in de Dordtsche Leerregels, die uitdrukkelijk de DREIGING handhaven als aan de prediking inhaerent, en ook na de geloofsaanvaarding ervan volgend genademiddel (en dus als verbondswraak) in den nieuwtestamentischen verbondskring. Lees maar hoofdstuk V, eerste artikel, § 11: „Gelijk het God nu belieft heeft dit Zijn werk der genade door de prediking des Evangelies in ons te beginnen, alzoo bewaart, achtervolgt en volbrengt Hij het door het hooren, lezen en overleggen daarvan, mitsgaders door vermaningen, bedreigingen, beloften en het gebruik der H. Sacramenten”.

Dat zijn er vier: vermaningen, bedreigingen, beloften, sacramenten.

En nu zouden drie van deze vier grootheden ver-

bondsinstellingen zijn (verbondsvermaning, verbondsbeloften, verbondszegelen), maar het vierde, de bedreiging, zou geen verbondsterm zijn?

Op deze nauw aangedrongen vraag moet „neen” antwoorden, al wie de ongelimiteerde verbondswraak (den mogelijken inhoud immers der bedreiging), als inhoud der verkondiging van wat God doen zal, in het Nieuwe Testament ontkent. Hij houdt deze constructie over: tot verbondstrouw vermaant God (het tweede „deel” van het verbond is immers: dat wij verplicht worden); de verbondsweldaden belooft Hij (het eerste „deel” van het verbond is immers: de belofte); door bondszegelen sterkt Hij het deze twee verbondsdeelen aannemende geloof, en doet Hij van Zijn verbondsbeloften verbondsbetekening en verbondsverzegeling (er is immers een groot onderscheid tusschen de manier waarop de Heere belooft in zendingen- en evangelisatieprediking, en die andere manier, waarop Hij de belofte nog eens beteekent en verzegelt in den verbondskring); maar, als Hij aan het bedreigen toegekomen is, dan dreigt Hij niet met verbondsschuld, maar met heel ordinaire, gansch algemeene, communale straf.

Maar ik herhaal, thans met den vinger bij de Dordtsche Leerregels, dat ik, met wie zóó wil laten prediken, niet alleen een dogmatisch, maar ook een homiletisch verschil heb.

O ja, men kan nog wel een redeneergang volgen, die het mogelijk maakt, met Dr Thijss de verbondswraak onder het Nieuwe Testament te loochenen, en toch aan de hierboven aangewezen oneffenheden in de interpretatie der Dordtsche Leerregels te ontkomen. Men kan n.l. weer, in navolging van Dr Thijss „Heraut”-artikel, opmerken: ja, maar ik heb toch gezegd, dat men onder het Nieuwe Testament het verbond naar zijn VERSCHIJNING kan verbreken? Naar het WEZEN wel niet, maar naar de VERSCHIJNING zeer zeker.

Maar hiertegen zou ik willen aanvoeren, in de eerste plaats, dat men dan toch wel zeer duidelijk het gevaar ziet van valsche filosofische onderscheidingen. „Wezen” en „verschijning”, laat daarover filosofen van allerlei gading maar redeneeren. Maar zoek hun contrastering niet in de gereformeerde belijdenis, zoek ze niet in de Synopsi, althans niet in die passages, waarin dit leerboek aangeeft, hoe de dingen z.i. behooren te wezen. — Bovendien: wil Dr Thijss of iemand anders ons nu eens zeggen, hoe men toch aan moet met het doodgewone begrip van verdrag, afspraak, verbond, wederzijdsche verplichting, als men daarbij „wezen” en „verschijning” uiteen doet vallen? In hun eenvoudigheid hebben de gereformeerden uit den bloetijl met deze termen ook het verbond tusschen God en mensch beschreven: mutua obligatio, wederzijdsche verbinten- nis of verplichting. Ondanks Prof. Hepp's brochure staan nu eenmaal de zaken zoo; zooals dan ook later wel impliciet door hem erkend is, toen hij, door mij beantwoord, inzake het tweezijdige verbond uitsprak: deed, die met deze brochure niet verbindbaar zijn. Wie nu „wezen en verschijning” uit elkaar rukt (en dan nog wel op de bevredigende manier, die Dr Thijss volgt: eerst, onder het Oude Testament, niet, later, onder het Nieuwe Testament, wel), die vergeet toch, dat een verbond juist „verschijning” is. Dat wil zeggen: dat in het verbond OPENBAAR gemaakt wordt, wat in het trouwe hart ligt. Menschen kunnen daarbij liegen; ze hebben dan niet „hun wezen” laten „verschijnen”, maar hun valsche wezen gemaskeerd door een mooie mom. Maar verre zij God van goddeloosheid, van leugen, van schijn. Hij belooft, met ernst. Juist omdat het verbond een wederkeering, tweezijdige obligatie is, gaat binnen het kader van die tweezijdige verhouding de belofte vergezeld van de dreiging. Beide zijn „conditioneel”; d.w.z. de belofte wordt vervuld ingeval zij door geloof wordt aangenomen; de dreiging wordt vervuld, indien de vereischte gehoorzaamheid (inclusief natuurlijk het geloof) ontbreekt.

Daarom zegt dan ook Gomar, in terugslag op Hebr. 6:9, dat de dreigingen aan uitverkorenen zoowel als aan verworpenen moeten voorgehouden worden. (Opera, ed. 1664, 634, b; vgl. op het vers zelf). Op andere plaatsen (b.v. in de bespreking van Joh. 15:1, 2) toont hij uitvoerig aan, dat Christus met de dreiging van amputatie uit den wijnstok de consciëntie der ware discipelen opwekt tot grooter inspanning en trouw (374/5).

Trouwens, indien de bedreiging tot de essentiële verbondselementen behoort, al aanstonds in het paradijs (waar toch zeker geen „veruitwendiging” was, gelijk Dr Thijss ze als Israëls gebrek ziet), waarom zou dit dan later anders zijn geworden?

Er is nog een manier, om te geraken uit de moeilijkheden, die ik hierboven aanwees voor wie de Dordtsche Leerregels wil lezen door de bril van Dr Thijss. Men kan zeggen: de aangehaalde plaats uit de Leerregels spreekt alleen over dreigingen, aan degenen, die reeds het Evangelie geloofden, die de genade hebben ontvangen, die volhardten zullen, en daarom kan ze alleen dreigen met gelimiteerde verbondswraak, met „oordeelen”, die tijdelijk blijven, die van het eeuwige oordeel fundamenteel verschillen (b.v. geestelijke verlaten voor een tijd, achteruitgang, kommer, kastijding). Ik antwoord daarop: bij de in hoofdstuk V der Leerregels bedoelden is van Gods zijde inderdaad zeker, dat de verbondswraak altijd gelimiteerd zal zijn, niet meer dan een tijdelijke, voorbijgaande kastijding. Maar daaruit volgt nog niet, dat de dreiging zelf zich daarover uitslaat. Omgekeerd, ze doet dit niet. Ze kondigt het oordeel aan als straf op bondsbreuk. En voor de verbondsterminologie is dit beslissend. Ook de uitsluiting uit den verbondskring (de ban) ontnemt de hoop op de zaligheid niet (formulier), is dus „voorwaardelijk”. Ze is slechts aanvang

van een
wraak
is toch
ging nu
weest, z
ook nie
waardel
als v
zelsch
het ver

Van 5

In he
Prof. H

In

voor

delen.

doord

Gel

lyker

bevo

Er

tussch

toe he

christ

bonds

aprek

kracht

en g

een ee

weerd

Bijka

sprek

„gesch

ruind”.

Nu he

van 14

Intu

contac

of sch

dictat

meend

persoo

Het ve

junt tus

deze pub

reden ve

Hepp va

citeerde

(schriftel

in een z

in strijd

zijt allen

omtrent i

een sam

van de b

dan één

onder zo

Mocht

zal hij di

willen m

deze aan

De qua

Het ni

jaren doo

Gereform

gereforme

Gereform

dentistisc

Daarom u

Dit niet

Doleantie

door de l

recht van

en van di

Ook slu

Doleantie.

Om nu

Gereforme

bewijze at

ringen.

Zij beto

worden, a

slecht

macht

hebbet

zijn, m

in eige

macht

raden. I

zij rusten,

te onderz

andere van

bij een be

men bedoe

van het k

behoort te

meenen zij

dat Voetiu

top was o

rechtelijk s

van 3 Juli

te brengen.

En zij be

ringen tuc

handeld wa

gaat, w

Vermaning